

Література:

1. The Conference Board Global Economic Outlook, 2014 available at <https://www.conference-board.org/data/globaloutlook> (Accessed on 20 Sept., 2014) Електронний ресурс – Режим доступу: http://iepjournals.com/journals/23/2015_3_Shahid_Saba.pd.

Стащук О.В.

*К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки*

ЗОВНІШНІ ТА ВНУТРІШНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Фінансова безпека підприємства є однією із необхідних умов для його стабільної та ефективної фінансово-господарської діяльності, що забезпечить досягнення суб'єктом господарювання своїх стратегічних цілей. Разом з тим, негативні зміни стану економіки в цілому не забезпечують підприємствам стійкого економічного зростання та їх розширеного відтворення. Наявність у підприємства можливостей протистояти та мінімізувати негативний вплив факторів на результативність діяльності підприємств, відображається у формуванні системи їх фінансової безпеки.

Поняття фінансової безпеки у економічній літературі не має одноставного підходу до трактування серед теоретиків та практиків. Дослідженнями механізму досягнення фінансової безпеки як окремих суб'єктів підприємництва, так і держави в цілому, займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як О.І. Барановський, А.І. Бартиш, І.Ф. Бінько, І.А. Бланк, Т.Г. Васильців, З.В. Варналій, К.С. Горячева, Л.І. Донець, В.Д. Дорофеев, А.А. Драга, М.М. Єрмошенко, С.М. Ілляшенко, Т.М. Іванюта, Г.В. Козаченко, В.І. Куцик, В.А. Ліпкан, В.П. Мак-Мак, Р.С. Папехін, В.П. Пономарьов, В.Т. Шлемко та інші.

Найчастіше фінансову безпеку розглядають у двох наступних аспектах – в макроекономічному та мікроекономічному. Макроекономічний аспект фінансової безпеки стосується, насамперед, країни в цілому та повинен забезпечувати такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю

до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [1].

Мікроекономічний аспект поняття фінансової безпеки торкається проблем її досягнення окремими суб'єктами господарювання. Так, З.В. Варналій стверджує, що фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання зобов'язань [2, с. 35]. В.І. Куцик та А.І. Бартиш вважають, що фінансова безпека підприємства – це діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі [3, с. 251].

Зазначимо, що існуючі підходи до формулювання поняття фінансової безпеки суб'єктів підприємництва не враховували їх організаційно-правової форми господарювання та особливості руху фінансових ресурсів на різних підприємствах. Проте, найбільш поширеною формою ведення бізнесу є акціонерні товариства, оскільки корпоративний сектор виробляє 75% валового внутрішнього продукту країни, а отже, є важливим чинником впливу на темпи економічного зростання. Тому, зосередимо свою увагу на даному типі суб'єктів підприємницької діяльності та відобразити основні загрози, пов'язані із фінансовою безпекою акціонерних товариств.

Так, критичний аналіз наукової літератури дозволив нам сформулювати авторський підхід до формулювання поняття «фінансова безпека акціонерного товариства». На наш погляд, фінансова безпека акціонерних товариств – це сукупність методів, важелів та інструментів із забезпечення стану найбільш ефективного використання фінансових ресурсів акціонерного товариства, що дозволяє ідентифікувати та знівелювати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на діяльність такого суб'єкта підприємництва, з метою максимізації добробуту, захисту та дотримання балансу фінансових інтересів засновників, дрібних акціонерів та менеджерів корпоративних структур.

Враховуючи вище викладене, фінансова безпека кожного суб'єкта підприємництва стикається із певними загрозами. Під загрозами, як правило, розуміють причини та умови, що створюють небезпеку інтересам суб'єкта господарювання [4]. Вважаємо, що всю сукупність загроз, які впливають на діяльність акціонерних товариств, можна поділити на зовнішні та внутрішні.

Так, основними загрозами забезпечення фінансової безпеки України є: недостатні обсяги вітчизняних та іноземних інвестицій; часта зміна законодавства у фінансовій сфері, низький рівень конкурентоспроможності банківської системи України, нерозвиненість вітчизняного фондового ринку, інфляція, низький рівень використання фінансових інструментів, високий рівень зовнішнього боргу, відтік капіталу за межі України, дефіцит бюджету, тіньова економіка.

На наш погляд, зовнішні загрози фінансової безпеки вітчизняних підприємств можна поділити за такими сферами їх виникнення:

- загрози бюджетної сфери (дефіцит державного бюджету, дефіцити місцевих бюджетів, цільове використання бюджетних ресурсів);

- загрози грошово-кредитного сектору економіки України, загрози валютного ринку (нестабільність курсу національної грошової одиниці, динаміка облікової ставки Національного банку України, швидкість обігу грошової маси, перевищення готівкових розрахунків над безготівковими);

- загрози валютного ринку (динаміка валютних резервів, зміна офіційного курсу національної валюти до долара США, обсяги депозитів та кредитів в іноземній валюті);

- загрози боргової політики (тенденції зовнішнього боргу України, стан внутрішнього рівня заборгованості в країні, рівень та ефективність використання фінансових інструментів погашення внутрішньої та зовнішньої заборгованості);

- загрози страхового ринку (забезпеченість страхових організацій фінансовими ресурсами; рівень страхових виплат за настанням страхового випадку; частка довгострокового страхування; частка страхових премій у ВВП; рівень концентрації страхового капіталу);

- загрози фондового ринку (низький рівень капіталізації фондового ринку, низький рівень ліквідності цінних паперів, використання похідних цінних паперів);

– інші зовнішні загрози (низький рівень реальних доходів населення, високий рівень тіньової економіки, неможливість заощадження населенням, часта зміна економічного законодавства, зниження обсягів вкладів населення на депозити, відсутність довіри до банківської системи країни).

Зовнішні загрози не залежать від фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва. Такі загрози підприємство може лише мінімізувати. В процесі свого функціонування підприємства стикаються також і з внутрішніми загрозами фінансової безпеки, які залежать від особливостей фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва. На наш погляд, основними внутрішніми загрозами фінансової безпеки підприємств, є наступні: низький рівень менеджменту на підприємстві, неефективна система маркетингу, відсутність стратегічних та тактичних планів, низький рівень оснащеності підприємства, недостатня ліквідність активів підприємства, неефективна структура капіталу підприємства, низький рівень самофінансування підприємницьких структур, плінність кадрів та низький рівень їх кваліфікації.

Разом з тим, вважаємо за доцільне усю сукупність внутрішніх загроз поділити за такими сферами їх виникнення:

– в операційній діяльності (неефективне ціноутворення, збитковість підприємств, високий рівень постійних витрат, високий рівень оподаткування прибутку, високий рівень витрат на обслуговування позикових фінансових ресурсів, розбалансованість грошових потоків);

– в інвестиційній діяльності (значний рівень зношеності основних засобів, відсутність фінансового інвестування, низький рівень ліквідності поточних фінансових інвестицій, низький рівень самофінансування інвестиційних проектів);

– у фінансовій діяльності (висока вартість залучення власного та позикового капіталу, неоптимальна структура капіталу, низький рівень рентабельності капіталу);

– інші внутрішні загрози (плінність кадрів, некваліфікований менеджмент, відсутність системи антикризового фінансового управління, неефективна система збуту продукції, відсутність бізнес-плану).

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати про багатогранність та комплексність поняття «фінансова безпека підприємства», що підтверджується різноманіттям підходів до його

трактування, а також до типології загроз, які безпосередньо на неї впливають. Своєчасне виявлення та мінімізація впливу таких загроз фінансової безпеки акціонерних товариств дозволяє забезпечити ефективний розвиток не лише корпоративних структур, а й усієї економіки країни в цілому.

Література:

1. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.
2. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647 с.
3. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення // В.І. Куцик, А.І. Бартиш. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип.21.4. – С. 250-255.
4. Ліпкан В.А. Національна безпека України: навч. посібник / В.А. Ліпкан – К.: Кондор, 2008. – 552 с.

Стецько М.В.

К.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування Тернопільського національного економічного університету

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТАВКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ЗА КОРИСТУВАННЯ ПОЗИЧКОВИМ КАПІТАЛОМ

У результаті впливу цілого ряду факторів, а також недостатньо виважених дій Національного банку у сфері монетарного, валютного, банківського регулювання і нагляду в Україні мають місце серйозні диспропорції на ринку позичкового капіталу. Через зростання облікової ставки, високу прибутковість операцій за депозитними сертифікатами НБУ, валютних та інших спекулятивних операцій спостерігається зниження мотивації банків до кредитування реального сектору економіки. Ще гіршою є ситуація на ринку облігацій, на якому частка державних облігацій є домінуючою. Таким чином, має місце витіснення позичкових ресурсів із реального сектору економіки у боргові фінансові інструменти, що емітуються державою.